

บทบาทของผู้ช่วยพยาบาล กับการให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัย

ชนิษฐ์ชา ภูมิสุขสุวรรณ¹ พัทธกรพจน์ ศรีประสาร^{2*}

¹ ผู้ช่วยพยาบาล หน่วยพยาบาลบริการชุมชน งานการพยาบาลสนับสนุนการรักษา ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลรามารามิบัติ

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามารามิบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

^{2*} พยาบาล (ผู้เชี่ยวชาญ) หน่วยพยาบาลบริการชุมชน งานการพยาบาลสนับสนุนการรักษา ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลรามารามิบัติ

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามารามิบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

ผู้ช่วยพยาบาลเป็นบุคลากรที่มีสุขภาพที่มีบทบาทความสำคัญในระบบบริการสุขภาพ โดยมีบทบาทช่วยแบ่งเบาภาระงานของบุคลากรที่มีสุขภาพโดยเฉพาะงานในด้านการบริการปฐมภูมิซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อระบบบริการสุขภาพของประเทศ บทความนี้ได้รวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในบทบาทของผู้ช่วยพยาบาลกับการให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัย ครอบคลุมการดูแลสุขภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนหรือผู้รับบริการให้เกิดความปลอดภัย เกิดความพึงพอใจ แบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ คงไว้ซึ่งคุณภาพการให้บริการพยาบาลที่ดี มีมาตรฐานและประชาชนหรือผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ: บทบาทของผู้ช่วยพยาบาล/ การให้บริการสุขภาพ/ หน่วยบริการปฐมภูมิ

Role of Practical Nurse in Health Service, Primary Care Unit, University Hospital

Chanitcha Phumasayasuwan¹ Phatcharakoraphot Sreeprasarn^{2*}

¹ Practical Nurse, Community Nursing Service Unit, Nursing Supporting Division, Nursing Department, Faculty of Medicine
Ramathibodi Hospital, Mahidol University

^{2*} Registered Nurse (expert level), Community Nursing Service Unit, Nursing Supporting Division, Nursing Department, Faculty
of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

Abstract

The practical nurse is a healthcare team member, with an important role in the health service system. The practical nurse has a role to help and alleviate the workload of the healthcare team, especially in the field of primary care in the health service system. This article has gathered knowledge of the role of the practical nurse in health service, primary care unit, university hospitals, covering healthcare in 4 components: the role of health promotion assistant, the role of disease prevention assistant, the role of treatment assistant, and the role of health rehabilitation assistant to patient. The practical nurse ensures safety, and satisfaction in holistic care including physical, mental, and spiritual for good quality and standards of health services for patients to have a good quality of life.

Keywords: Role of Practical Nurse/ Health Service/ Primary Care Unit

*Corresponding author: Phatcharakoraphot Sreeprasarn, Email: sreeprasarn@hotmail.com, Tel: 09 2414 5097

Received: June 6, 2023/ Revised: June 22, 2023/ Accepted: June 26, 2023

บทนำ

ผู้ช่วยพยาบาล คือ ผู้ที่สำเร็จหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการดูแลสุขภาพจนได้รับวุฒิประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล ตามที่สภาการพยาบาลของแต่ละประเทศกำหนด โดยให้บริการสนับสนุนแก่บุคลากรทีมสุขภาพโดยเฉพาะพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาลจึงเป็นหนึ่งในบุคลากรทีมสุขภาพที่มีส่วนสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้สุขภาพของบุคคลมีสุขภาพที่ดีในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ¹ การเกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาลมีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2460 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 สืบเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านการพยาบาลของประเทศอเมริกาและของโลก ปัจจุบันยังมีการอภิปรายหรือถกเถียงว่าใครคือผู้ริเริ่มการเกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาลหรืออาจจะเป็นความร่วมมือกันเพื่อให้เกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาลระหว่าง 3 องค์การ/บุคคล คือ ผู้นำคนสำคัญด้านการพยาบาลของประเทศอเมริกาซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งและดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายบริการพยาบาลแห่งสภาวิชาชีพพยาบาลของประเทศสหรัฐอเมริกาในเวลานั้น คือ เจน เดลาโน (Jane Delano) ประธานสหพันธ์พยาบาลอเมริกันซึ่งเป็นพยาบาลชาวแคนาดานักการศึกษาและผู้อุทิศตนด้านการดูแลโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ คือ แมรี อาดีเลด นัตติง (Mary Adelaide Nutting) และคณบดีโรงเรียนพยาบาลกองทัพบก ซึ่งเป็นพยาบาลและนักวิชาการชาวอเมริกัน คือ แอนน์ วอร์เบอร์ตัน กูดริช (Annie Warburton Goodrich) อย่างไรก็ตามการเกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาลในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาล แม้นิยามของหน้าที่ที่จะเข้ามาเป็นผู้ช่วยพยาบาลจะยังไม่ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรการพยาบาลอย่างเต็มรูปแบบก็ตาม² ความต้องการของผู้ช่วยพยาบาลได้พัฒนาขึ้นอย่างมากเช่นเดียวกับพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่สำคัญ คือ การดูแลขั้นพื้นฐานทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของผู้ป่วย ผู้ช่วยพยาบาลที่ได้รับการรับรอง (Certified Nursing Assistant: CNAs) จะสามารถทำงานในสถานพยาบาล คลินิก ศูนย์ดูแล ศูนย์ดูแลฉุกเฉิน ศูนย์ดูแลระยะประคับประคองหรือระยะท้าย หน่วยงานจัดหาพนักงาน หรือที่บ้าน เป็นต้น ซึ่งนับเป็นหนึ่งในอาชีพที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมด้านสุขภาพ ผู้ช่วยพยาบาลจะต้องผ่านการฝึกอบรมจนมีความชำนาญจึงจะอนุญาตให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ ในปี พ.ศ. 2530 รัฐบาลแห่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติเพื่อคุ้มครองผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการพยาบาลและรับรองความปลอดภัยของผู้ป่วยขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลในแต่ละรัฐคอยกำกับดูแลให้ผู้ช่วยพยาบาลที่ปฏิบัติงานด้านการพยาบาลได้รับการรับรองเพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพและความปลอดภัยแก่ทั้งตัวผู้ช่วยพยาบาลและผู้ป่วย³ ผู้ช่วยพยาบาลที่ผ่านการรับรองมีแนวโน้มจะเติบโตเร็วกว่าค่าเฉลี่ยของอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในโลกในปัจจุบันซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการดูแลและเฝ้าระวังเมื่ออายุมากขึ้น รวมทั้งความก้าวหน้าทางการแพทย์ใหม่ ๆ ช่วยให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาว ดังนั้นผู้ช่วยพยาบาลที่ผ่านการรับรองจึงเป็นที่ต้องการโดยเฉพาะในศูนย์ดูแลหรือที่บ้านจะเติบโตเร็วกว่าในสถานพยาบาล นอกจากนี้ผู้ช่วยพยาบาลที่ผ่านการรับรองและเลือกที่จะเพิ่มระดับการศึกษาประสบการณ์ และความรับผิดชอบยังสามารถศึกษาต่อเพื่อรับวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นช่วยเพิ่มเงินเดือนและค่าตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่ได้อีกด้วย⁴

การเกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาลในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 โดยมีการก่อตั้งโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลแห่งแรกขึ้น คือ โรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล” ซึ่งหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลจะรับรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรซึ่งมีจำนวนและอัตราากำลังไม่เพียงพอในการให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลศิริราชซึ่งมีการเปิดดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน⁵ ต่อมาคณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ก่อตั้งโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2513 จากปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทั้งของประเทศไทยและของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ต้องการให้ช่วยผลิตบุคลากรให้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2513 – 2521 จึงได้ผลิตบุคลากรให้กับส่วนราชการต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลในถิ่นทุรกันดาร โรงพยาบาลในชนบท โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น⁶ เป็นต้น ปัจจุบันมีการเปิดโรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลขึ้นหลายแห่งทั่วประเทศโดยมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามความเหมาะสม โดยมีสภาการพยาบาลเป็นผู้ควบคุมและกำกับดูแลหลักสูตร โดยจะรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี

เมื่อจบหลักสูตรจะได้รับวุฒิประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล⁵

บทความนี้จะได้รวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ช่วยพยาบาลกับการให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยที่ยังพบน้อย ซึ่งจะครอบคลุมการดูแลสุขภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ ตามที่ได้รับมอบหมายจากพยาบาลในการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ป่วยและสิ่งแวดล้อม เช่น ช่วยเหลือผู้ป่วยตามความต้องการพื้นฐานในกิจวัตรประจำวัน การป้องกันภาวะแทรกซ้อนและอันตรายต่าง ๆ การสังเกตอาการผิดปกติ การวัดสัญญาณชีพ การบันทึกติดตามความเปลี่ยนแปลงของอาการและอาการแสดงของโรค การช่วยเหลือในการตรวจและรักษาพยาบาลต่าง ๆ การจัดเตรียมอุปกรณ์ การปฐมพยาบาลในภาวะฉุกเฉิน การฟื้นฟูสุขภาพตามแผนการรักษาพยาบาล การพยาบาลที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนกับผู้ป่วยที่อยู่ในระยะท้ายภายใต้การกำกับดูแลของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การจัดสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย การฝึกทักษะการพยาบาลขั้นพื้นฐานให้นักเรียนผู้ช่วยพยาบาล การช่วยเหลือกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ เป็นต้น โดยคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม สิทธิผู้ป่วย มีมนุษยสัมพันธ์ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีสุขภาพที่ดีและมีคุณภาพที่ดี^{1,5,6}

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ บทบาทของผู้ช่วยพยาบาลกับการให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยครอบคลุมการดูแลสุขภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ

บทบาท ขอบเขต คุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะของผู้ช่วยพยาบาลตามที่สภาการพยาบาลแห่งประเทศไทยกำหนด

ผู้ช่วยพยาบาลเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานทางด้านการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการพยาบาลขั้นมูลฐานแก่ผู้ป่วยทางร่างกายหรือจิตใจที่มีอาการในระยะไม่รุนแรงหรือไม่เป็นอันตรายตามแผนการพยาบาลที่กำหนดไว้ครอบคลุมการดูแลสุขภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยร่วมกับบุคลากรทีมสุขภาพ ภายใต้การกำกับดูแลหรือตรวจสอบของแพทย์หรือพยาบาลโดยมีลักษณะงานในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน^{7,8}

บทบาทและขอบเขตการปฏิบัติงานของผู้ช่วยพยาบาล

1. เตรียมความพร้อมในการให้บริการทางการพยาบาลให้แก่ผู้ป่วยโดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ทางการแพทย์และการทำหัตถการต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการทางการพยาบาลตามที่มาตรฐานกำหนด

2. ปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่มีอาการในระยะไม่รุนแรงและไม่เป็นอันตรายตามมาตรฐานที่กำหนด หรือช่วยเหลือแพทย์และพยาบาลดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในระยะรุนแรงและเป็นอันตรายภายใต้การกำกับดูแลหรือตรวจสอบของพยาบาล เช่น การวัดสัญญาณชีพ การให้อาหารทางสายยาง การดูดเสมหะ การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยขณะอยู่บนเตียง แก้อั้วหรือรถเข็น การชำระล้างทำความสะอาดร่างกายและสิ่งแวดล้อมของผู้ป่วย การจัดเตรียมและให้อาหารผู้ป่วย การพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ป่วย รวมถึงการสังเกตอาการผิดปกติและศึกษาสาเหตุอาการผิดปกติของผู้ป่วย เป็นต้น ซึ่งจะต้องผ่านการอบรมเฉพาะด้านตาม

มาตรฐานที่กำหนดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการพยาบาล

3. บันทึกปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานและรายงานอาการผู้ป่วยเพื่อค้นหาสาเหตุโดยใช้ศาสตร์ทางการแพทย์ การพยาบาลและวิทยาศาสตร์
4. ร่วมกันกับบุคลากรทีมสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล ปฏิบัติงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วยในชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามแผนการรักษา
5. สรุปสถิติรายงานผู้เข้ารับบริการตามประเภทการให้บริการเพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพ
6. ให้การช่วยเหลือ ติดต่อประสานงาน อำนวยความสะดวกให้กับผู้ป่วย เช่น การติดตามผลการรักษาของผู้ป่วยจาก แพทย์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อให้การดูแล การรักษาผู้ป่วยเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด หรือแผนการรักษา
7. ร่วมกิจกรรมคุณภาพในการพัฒนาคุณภาพงานบริการเพื่อนำความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการดูแล การรักษา ผู้ป่วย
8. ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการให้บริการพยาบาลหลังเสร็จสิ้นการใช้งานเพื่อให้เป็นไปตาม มาตรฐานที่กำหนด
9. ให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือเกี่ยวกับการพยาบาลแก่ผู้ป่วย บุคลากรทีมสุขภาพ เช่น การให้ความรู้ด้านสุข วิทยาและการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรค เป็นต้น เพื่อควบคุม หรือลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค และเพิ่ม ประสิทธิภาพในการให้บริการพยาบาล
10. ร่วมบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นทรัพยากรภายในหน่วยงานให้เกิดความคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สูงสุดของ หน่วยงาน

คุณสมบัติของผู้ช่วยพยาบาล

1. มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญงานในหน้าที่และผ่านการอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล หรือ
2. ได้รับประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาลซึ่งมีเวลาระยะการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปีต่อจากมัธยมศึกษาตอนต้นสาย สามัญ หรือ
3. ได้รับประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาลซึ่งมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปีต่อจากมัธยมศึกษาตอนปลายสาย สามัญ หรือ
4. ได้รับคุณวุฒิต่ออย่างอื่นที่คณะกรรมการบริหารพนักงานกระทรวงสาธารณสุข (กพส.) กำหนดว่าใช้เป็น คุณสมบัติเฉพาะได้

ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ช่วยพยาบาล

1. ความรู้ความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน
2. ทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน
3. สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน

บทบาทของผู้ช่วยพยาบาลกับการให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงพยาบาลรามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ

หน่วยพยาบาลบริการชุมชน งานพยาบาลสนับสนุนการรักษา ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลรามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2549 โดยได้ดำเนินการให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนในพื้นที่ ใกล้ชิดกับคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ จำนวน 8 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนซอยสวนเงิน ชุมชนหน้าวัดมะกอก ชุมชนแดงบุหงา ชุมชนเพชรบุรีซอย 7 ชุมชนหลังกรมทางหลวง ชุมชนมันสิน ชุมชนโค้งรถไฟยมราช และชุมชนสระแก้ว^{8,9}

โดยผู้ช่วยพยาบาลมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ช่วยงานด้านการดูแลสุขภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพแก่ประชาชนหรือผู้รับบริการ^{10,11} ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

ปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพในการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เช่น โครงการสำรวจปัญหาชุมชน โครงการสร้างเสริมสุขภาพในวัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ ผู้ที่ต้องการเลิกสุรา ผู้ที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ และผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น การร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการ การจัดเตรียมเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโครงการ เช่น เอกสารแผ่นพับความรู้ เอกสารประกอบการสอน ภาพพลิกสื่อการสอน แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ แผ่นป้ายไวนิล อุปกรณ์วัดสัญญาณชีพ เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูง เครื่องวัดรอบเอว อุปกรณ์สำหรับตรวจร่างกาย เช่น ไฟฉาย ไม้กดลิ้น อุปกรณ์ช่วยฟัง อุปกรณ์ตรวจตา หู คอ จมูก เป็นต้น เครื่องเจาะน้ำตาลปลายนิ้ว อุปกรณ์สำหรับการเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ อุปกรณ์สำหรับเก็บส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร อุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น การจัดเตรียมสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด เหมาะสม เพียงพอ และปลอดภัย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อาหารกลางวันหรืออาหารว่าง การเป็นผู้นำหมายเวลาดำเนินกิจกรรมกับผู้ป่วยหรือประสานงานโครงการกับผู้ป่วยตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือกิจกรรมของโครงการตามที่พยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพร้องขอหรือมอบหมายที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อน เช่น การวัดสัญญาณชีพ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การวัดรอบเอว การช่วยวัดระดับน้ำตาลปลายนิ้ว หรือเก็บส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ไม่เป็นอันตรายกับผู้ป่วย เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกกับผู้ป่วยในระหว่างดำเนินกิจกรรมของโครงการทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม การเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล และการรายงานผลข้อมูล การดูแลความเรียบร้อยหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมทั้งเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ พัสตุ ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์สำนักงาน สิ่งแวดล้อม และสถานที่ การตรวจสอบวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ พัสตุ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์สำนักงาน และการเบิกเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ พัสตุ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์สำนักงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพให้มีความพร้อมใช้อยู่เสมอ¹²⁻¹⁷ เป็นต้น

2. บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค

ปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพในการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค เช่น โครงการป้องกันโรคเรื้อรังในกลุ่มเสี่ยง (โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเลือดสูง โรคอ้วน โรคกระเพาะ และโรคไต เป็นต้น) โครงการรณรงค์เลิกสูบบุหรี่หรือสุรา โครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก โครงการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และโครงการป้องกันโรคติดเชื้อโควิด-19 เป็นต้น การร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการ การจัดเตรียมเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโครงการ เช่น เอกสารแผ่นพับความรู้ เอกสารประกอบการสอน ภาพพลิกสื่อการสอน แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ แผ่นป้ายไวนิล อุปกรณ์วัดสัญญาณชีพ เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูง เครื่องวัดรอบเอว อุปกรณ์สำหรับตรวจร่างกาย เช่น ไฟฉาย ไม้กดลิ้น อุปกรณ์ช่วยฟัง อุปกรณ์ตรวจตา หู คอ จมูก เป็นต้น เครื่องเจาะน้ำตาลปลายนิ้ว อุปกรณ์สำหรับการเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ อุปกรณ์สำหรับเก็บส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร อุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น การจัดเตรียมสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด เหมาะสม เพียงพอ และปลอดภัย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อาหารกลางวันหรืออาหารว่าง การเป็นผู้นำหมายเวลาดำเนินกิจกรรมกับผู้ป่วยหรือประสานงานโครงการกับผู้ป่วยตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือกิจกรรมของโครงการตามที่พยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพร้องขอหรือมอบหมายที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อน เช่น การวัดสัญญาณชีพ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การวัดรอบเอว การช่วยวัดระดับน้ำตาลปลายนิ้ว หรือเก็บส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ไม่เป็นอันตรายกับผู้ป่วย เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกกับผู้ป่วยในระหว่างดำเนินกิจกรรมของโครงการทั้ง

รายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม การเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล และการรายงานผลข้อมูล การดูแลความเรียบร้อยหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ทั้งเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ พัสตุ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์สำนักงาน สิ่งแวดล้อม และสถานที่ การตรวจสอบวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ พัสตุ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์สำนักงาน และการเบิกเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ พัสตุ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์สำนักงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการป้องกันโรคให้มีความพร้อมใช้อยู่เสมอ¹²⁻¹⁷ เป็นต้น

3. บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล

ปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพในการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาลในผู้ที่มีโรคประจำตัวหรือมีความเจ็บป่วยจนต้องการการรักษาพยาบาล การร่วมแสดงความความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการรักษาพยาบาลเพื่อพัฒนาระบบบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิ การจัดเตรียมเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลและตรวจร่างกาย เช่น ๑ เอกสารแผ่นพับความรู้ เอกสารประกอบการสอน ภาพพลิกสื่อการสอนเพื่อประกอบการให้คำแนะนำหรือสอนสุขศึกษาภายหลังการรักษาพยาบาล อุปกรณ์วัดสัญญาณชีพ เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูง เครื่องวัดรอบเอว อุปกรณ์สำหรับตรวจร่างกาย เช่น ไฟฉาย ไม้กดลิ้น อุปกรณ์ช่วยฟัง อุปกรณ์ตรวจ ตา หู คอ จมูก เป็นต้น เครื่องเจาะน้ำตาลปลายนิ้ว อุปกรณ์สำหรับการเจาะเลือดจากเส้นเลือดดำ อุปกรณ์สำหรับทำแผล อุปกรณ์สำหรับเก็บสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการต่าง ๆ อุปกรณ์ช่วยฟื้นคืนชีพ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร อุปกรณ์สำนักงาน เป็นต้น การจัดเตรียมสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด เหมาะสม และปลอดภัย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เตียงนอนสำหรับตรวจร่างกายหรือทำหัตถการการรักษาพยาบาล การแจ้งขั้นตอนในการรับบริการรักษาพยาบาลกับผู้ป่วย การช่วยเหลือพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพเมื่อร้องขอหรือมอบหมายที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อน เช่น การวัดสัญญาณชีพ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การวัดรอบเอว การวัดปริมาณน้ำดื่มและปัสสาวะ การตรวจน้ำตาลในปัสสาวะ การช่วยวัดระดับน้ำตาลปลายนิ้ว การตรวจความเข้มข้นของเลือด การดูดเสมหะในผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่มีอาการคงที่ การดูดเสมหะผู้ป่วยที่มีท่อเจาะคอที่มีอาการคงที่ การสวนปัสสาวะทิ้งในผู้ป่วยที่ไม่มีพยาธิสภาพของระบบทางเดินปัสสาวะหรือการใส่ถุงยางอนามัยเพื่อรองรับปัสสาวะ การสวนอุจจาระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่ไม่มีพยาธิสภาพของระบบทางเดินอาหารส่วนล่าง การประคบร้อน ประคบเย็นผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่รู้สึกตัวดีและรับรู้ความรู้สึกได้ การเก็บสิ่งส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ไม่เป็นอันตรายกับผู้ป่วย เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือกิจวัตรประจำวันหรืออำนวยความสะดวกกับผู้ป่วยตั้งแต่มาถึงหน่วยบริการปฐมภูมิ ระหว่างรับการรักษาพยาบาลจนกระทั่งกลับบ้าน เช่น การช่วยพยุงเดิน การจัดทำทาง การพลิกตัวบนเตียง การดูแลสุขอนามัย การรักษาความสะอาดร่างกายและอวัยวะสืบพันธุ์ การขับถ่าย การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การอาบน้ำทารก การเช็ดตัวลดไข้ การเตรียมอาหารและให้อาหาร การให้อาหารและน้ำทางสายยางสู่กระเพาะอาหารและลำไส้ การช่วยเหลือให้ผู้ป่วยเรียนรู้เรื่องสุขภาพ การเคลื่อนไหวและบริหารร่างกายตามแผนการรักษา การประเมินสภาพของผู้ป่วยโดยใช้เครื่องมืออย่างง่าย เช่น อาการเจ็บปวด การพลัดตกหกล้ม ลักษณะผิวหนังที่ผิดปกติหรือเสี่ยงต่อการเกิดแผลกดทับ การช่วยฟื้นคืนชีพระดับพื้นฐานหรือการดูแลผู้ป่วยที่เสียชีวิต การช่วยย้ายและจำหน่ายผู้ป่วย การเตรียมและช่วยเหลือในการตรวจร่างกาย การให้ยาที่ผู้ป่วยได้รับประจำทางปากหรือทางสายยาง การเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล และการรายงานผลข้อมูล การแจ้ง วัน เวลา สถานที่นัดหมายกับผู้ป่วย การดูแลความเรียบร้อยหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการรักษาพยาบาลทั้งยา เวชภัณฑ์ทางการแพทย์ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งแวดล้อม และสถานที่ การตรวจสอบวันหมดอายุของยา เวชภัณฑ์ทางการแพทย์ วัสดุอุปกรณ์ และการเบิกเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการรักษาพยาบาลให้มีความพร้อมใช้อยู่เสมอ¹²⁻¹⁷ เป็นต้น

4. บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ

ปฏิบัติกิจกรรมตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพในการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ ได้แก่ การเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้าน (home visit) กับพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพหลังจากที่ผู้ป่วยจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลหรือตามเกณฑ์ที่พยาบาลหรือทีมสุขภาพกำหนด เช่น ผู้ป่วยที่มีอุปกรณ์การแพทย์ติดตัวหลังจำหน่ายออกจาก

โรงพยาบาล ผู้ป่วยที่มีแผลกดทับ ผู้ป่วยหลอดเลือดสมอง ผู้ป่วยที่มีความพิการ ผู้ป่วยมะเร็ง มารดาหลังคลอดและทารกแรกเกิด ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว ผู้ป่วยสูงอายุ ผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้ป่วยระยะประคับประคองหรือระยะท้าย เป็นต้น การจัดเตรียมกระเป๋ายี่ยมบ้านให้มีความพร้อมใช้ เพียงพอ และเหมาะสมกับหัตถการของผู้ป่วย เช่น อุปกรณ์ตรวจร่างกาย อุปกรณ์ทำแผล อุปกรณ์ดูดเสมหะ อุปกรณ์เปลี่ยนสายให้อาหารทางสาย อุปกรณ์สำหรับเปลี่ยนสายสวนปัสสาวะ น้ำยาสำหรับใช้กับหัตถการแต่ละชนิด การวางแผนร่วมกับพยาบาลหรือทีมสุขภาพก่อนการออกเยี่ยมบ้าน การประสานขอรถเยี่ยมบ้าน การช่วยเหลือพยาบาลหรือบุคลากรทีมสุขภาพเมื่อร้องขอหรือมอบหมายที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนโดยเฉพาะการตรวจร่างกายและทำหัตถการพยาบาลต่าง ๆ (รายละเอียดดังที่ได้กล่าวไว้ในบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล) การช่วยพยาบาลหรือทีมสุขภาพแนะนำการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยที่บ้านเพื่อการฟื้นหายอย่างง่าย เช่น การรักษาสุขอนามัย การรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับโรค การทำกายบริหาร การจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านให้มีความสะอาดและปลอดภัย การจัดการอารมณ์เพื่อลดความวิตกกังวลหรือความเครียด เป็นต้น การเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล และการรายงานผลข้อมูล การดูแลกระเป๋ายี่ยมบ้าน เช่น การทำความสะอาด ตรวจสอบสิ่งของในกระเป๋ายี่ยมบ้านให้มีความพร้อมใช้อยู่เสมอภายหลังการกลับจากเยี่ยมบ้าน และการร่วมแสดงความความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการฟื้นฟูสุขภาพเพื่อพัฒนาระบบบริการในหน่วยบริการปฐมภูมิ¹²⁻¹⁷

สรุป

การเกิดขึ้นของผู้ช่วยพยาบาลเกิดจากสถานการณ์ความขาดแคลนบุคลากรด้านการพยาบาลจากสภาวะสงครามโลก ความต้องการบุคลากรในระบบสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นทั้งของประเทศไทยและของโลก เช่น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น จำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มมากขึ้น จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น ผู้ช่วยพยาบาลจะต้องผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะ จนมีความชำนาญ และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่สภาการพยาบาลกำหนดจึงจะสามารถปฏิบัติการให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนหรือผู้รับบริการได้ ผู้ช่วยพยาบาลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนถือเป็นบุคลากรทีมสุขภาพที่มีความต้องการและมีบทบาทสำคัญในการแบ่งเบาภาระงานของบุคลากรทีมสุขภาพและของพยาบาลโดยเฉพาะงานในด้านการบริการปฐมภูมิซึ่งเป็นหน่วยงานด้านหน้าที่มีความสำคัญต่อระบบบริการสุขภาพของประเทศ ซึ่งบทความนี้ได้รวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในบทบาทของผู้ช่วยพยาบาลกับการให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยนครปฐมการดูแลสุขภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนหรือผู้รับบริการให้เกิดความปลอดภัย เกิดความพึงพอใจ แบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ เป็นการคงไว้ซึ่งคุณภาพการให้บริการพยาบาลของระบบสุขภาพที่ดี มีมาตรฐานและประชาชนหรือผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ผู้ช่วยพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิทั่วประเทศสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการป้องกันโรค บทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการรักษาพยาบาล และบทบาทการเป็นผู้ช่วยงานด้านการฟื้นฟูสุขภาพไปประยุกต์ใช้กับการให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนหรือผู้รับบริการในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

1. Stoppler MC. Medical definition of nurse assistant; 2021 [cited 2021 October 15]. Available from web site: https://www.medicinenet.com/nurse_assistant/definition.htm
2. Telford JC. The American nursing shortage during World War I: the debate over the use of nurses' aids. *Can Bull Med Hist.* 2010; 27(1):85-99. doi: 10.3138/cbmh.27.1.85. PMID: 20533784.
3. Brusie C. The certified nursing assistant; 2021 [cited 2021 October 10]. Available from web site: <https://nurse.org/resources/certified-nursing-assistant-cna/>
4. Giorgi A, Phulesar B, Gipson G. Certified nursing assistant overview; 2021 [cited 2021 October 10]. Available from web site: <https://www.allnursingschools.com/certified-nursing-assistant/>
5. Department of Education Services, Faculty of Medicine Siriraj Hospital. Certificate of Nurse Assistant; 2016 [cited 2021 October 10]. Available from web site: <http://www.educationsi.sicsc.net/index.php/joomla-page/2016-02-05-10-08-52/2016-02-05-10-09-17>
6. Practical Nursing School, Faculty of Tropical Medicine. History of practical nursing school, Faculty of Tropical Medicine; 2015 [cited 2021 October 10]. Available from web site: <https://www.tm.mahidol.ac.th/practical-nurse/?q=node/4>
7. Thailand Nursing and Midwifery Council. Announcement of the nursing council on the policy of the nursing council regarding the nursing workforce shortage in the nursing team. Nontaburi: Thailand Nursing and Midwifery Council; 2018 February 23 [cited 2021 October 15]. Available from web site: [https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/003\(1\).pdf](https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/003(1).pdf)
8. National Health Security Office. Strategy and Planning Division. National Health Security Committee. National health security system development strategy No.4 (2017-2021) Revised Edition 2019. Bangkok: National Health Security Office; 2019
9. Ministry of Public Health. Primary service system strategic plan 4.0 (2017-2036). Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2017.
10. Kaewprasong A, Piaseu N, Neelapaichit N, Deesamer S. Activities and outcomes of primary medical care provided by nurses in primary care units of health service region 4. *Thai Journal of Nursing Council.* 2021; 36(2):129-44.
11. พัทธิมา ภัทรธีรานนท์ นิภาวรรณ ศรีโยหะ พัชระกรพจน์ ศรีประสาร และ รุ่งทิวา เสาวนีย์. บทบาทของพยาบาลชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใน 8 ชุมชนพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลรามารัตนบุรี. *วารสารสุขศึกษา.* 2021; 44(1):1-11.
12. Royal Thai Government Gazette. Regulations of the nursing council on accreditation of nursing assistant certificate programs 2017. Bangkok: Royal Thai Government Gazette; 2017 September 1 [cited 2021 October 15]. Available from web site: <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/K007.PDF>
13. Nursing Office, Ministry of Health. Manual of nursing assistant nursing workforce management. Bangkok: Thepphenwanis Limited Partnership; 2016.
14. Royal Thai Government Gazette. Regulations of the Ministry of Health on persons who assist in caring for patients in hospitals in the control of registered nurse or registered nurse and midwifery 2010. Bangkok: Royal Thai Government Gazette; 2011 March 8 [cited 2021 October 15]. Available from web site: [https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/A003\(1\).pdf](https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/A003(1).pdf)

15. Thailand Nursing and Midwifery Council. The nursing and midwifery profession act 1985 and amendments by the nursing and midwifery profession act (No.2) 1997 and related regulations, rules, announcements of the Thailand and Midwifery Council. Bangkok: Siriyod Printing (Thailand) Company Limited; 2010.
16. Sawaengdee K. The distribution of workload and the nursing workforce rate of the affiliated hospitals, Ministry of Health. Bangkok: Thana Place Company Limited; 2014.
17. Khunthar A. The Impacts and solutions to nursing workforce shortage in Thailand. J Nurs Sci. 2014; 32(1): 81-90.